

SELETUSKIRI

Keskonnaministri määruse „Toetuse andmise tingimused meetmes „Veemajandustaristu arendamine” avatud taotlemise korral“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestab toetuse andmise tingimused meetmes „Veemajandustaristu arendamine“. Eelnõu ja selle seletuskirja koostasid Keskonnaministeeriumi veeosakonna projektide büroo juhataja Antti Tooming (e-post: antti.tooming@envir.ee, telefon: 626 2852) ja projektide büroo peaspetsialist Rita Jürmann (e-post: rita.jurmann@envir.ee, telefon: 626 2856) ning välisfinantseerimise osakonna rakenduskava büroo juhataja Külli Tammur (e-post: kulli.tammur@envir.ee, telefon: 626 6955). Juriidilise ekspertiisi tegi välisfinantseerimise osakonna rakenduskava büroo jurist Marko Lelov (e-post: marko.lelov@envir.ee, telefon: 626 2965).

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärgiks on reguleerida toetuse andmist meetmes „Veemajandustaristu arendamine“.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 27 paragrahvist, mis on rühmitatud 6 peatükki:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded
4. Taotluse esitamine ja menetlemine
5. Toetuse saaja õigused ja kohustused
6. Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused

1. peatükk

Üldsätted

Eelnõu § 1 kohaselt reguleeritakse prioriteetse suuna „Veekaitse“ meetme „Veemajandustaristu arendamine“ eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks toetuse andmise ning selle kasutamise tingimusi ja korda.

Eelnõu §-s 2 määratletakse eelnõus kasutatavad olulisemad terminid. *Lõikes 2* täpsustatakse terminid määruse tähenduses. *Lõike 2 punktides 1-7, 11-13 ja 15* esitatud terminid on määruses defineeritud, et oleks võimalik sätestada ja piiritleda rahastatavad tegevused, nende prioriteetsust ning projekti panus meetme eesmärkidesse. *Punktides 8-10 ja 14* esitatud mõisted ja arvutusmeetodika tulenevad määruse lisas 2 esitatud juhendmaterjalist. Punktis 2 nimetatud termini „uuselamupiirkond“ määratlemisel on lähtutud ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooni seaduse (edaspidi ÜVVKS) § 14 lõige 2 punktist 6, kus eristatakse arenduspiirkondi. ÜVVKS kohaselt tuleb arenduspiirkondades ühisveevärk ja –kanalisatsioon (edaspidi ÜVK) välja arendada liitumistasu arvelt. Nn „vanades piirkondades“ toimub ÜVK arendamine veeteenuse hinna arvelt. ÜVK, selle juurde kuuluvate rajatiste ja seadmete ning selle ulatuse tõlgendusel lähtutakse ÜVVKS-st.

Punktid 4-6 määratletakse terminid: „rekonstrueerimine“, „rajamine“ ja „ehitamine“. Eelnõu kohaselt on ÜVK rajamisega tegemist siis, kui torustike väljaehitamisega luuakse ÜVK-ga liitumisvõimalus kinnistutele, kus see varem puudus. Rekonstrueerimise all mõeldakse olemasolevate tarbijate tarbeks tehtud investeeringuid. Nende tegevuste sisu ja definitsioonide järgimine on oluline, kuna nende kaudu määratakse toetatavad tegevused ning abikõlblikud kulud. Nimetatud terminid on reguleeritud ka ehitusseaduses, kuid käesoleva eelnõu tähenduses on neid termineid sisuliselt kitsendatud.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja nimetatakse meetme tegevuse väljundinäitajad. Toetuse andmise eesmärk on tagada kvaliteedinõuetele vastav joogivesi enam kui 2000 inimest teenindavates veevõrkides ja reovee kokku kogumine ning puhastamine reoveekogumisaladel (edaspidi *RKA*) reostuskoormusega üle 2000 inimekvivalendi (edaspidi *ie*). Väljundinäitajaks on elanike arv, kelle veevarustus või reoveepuhastus on paranenud.

Lõige 1 defineerib toetuse andmise eesmärgi, määramata täpselt toetatavat tegevust. Toetuse andmise eesmärgid tulenevad eelkõige nõukogu direktiivist 98/83/EÜ, 3. november 1998, olmevee kvaliteedi kohta EÜT L 330, 5.12.1998, lk 32–54 (edaspidi *EL joogivee direktiiv*) ja nõukogu direktiivist, 21. mai 1991, asulareovee puhastamise kohta EÜT L 135, lk 40–52 (edaspidi *EL asulareovee puhastamise direktiiv*).

Kogu riigi veemajandustaristusse vajalikke investeeringuid silmas pidades ei piisa Ühtekuuluvusfondi finantsvahenditest ja taotlejate omafinantseeringust kogu veemajanduse taristu rekonstrueerimiseks ja väljaehitamiseks. Seega tuleb määrata kindlad toetuse andmise alused, mis võimaldaksid kasutada Ühtekuuluvusfondi vahendeid Euroopa Liiduga Ühinemislepingus võetud kohustuste täitmiseks EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi osas, ning mis tagaks veemajandustaristu haldamise jätkusuutlikkuse. Sellest tulenevalt antakse toetust üle 2000 ie RKA-del reovee kokku kogumise ja puhastamise tagamiseks ja enam kui 2000 inimest teenindavate veevõrkide joogivee kvaliteedinõuetele vastavuse tagamiseks. Need tegevused on nimetatud direktiivide nõuete täitmiseks esmatähtsad.

Kaudselt tulevad meetme eesmärgid nõukogu direktiivist, 12. detsember 1991, veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest EÜT L 375, lk 1–8 (edaspidi *EL nitraadi direktiiv*) ja kõige üldisemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2000/60/EÜ, 23. oktoober 2000, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik EÜT L 327, lk 1–73 (edaspidi *EL veepoliitika raamdirektiiv*).

Lõige 2 sätestab nõude, et toetuse abil ellu viidud projekt peab panustama vähemalt ühte meetme tegevuste väljundinäitajatesse. Meetme väljundinäitajad on sätestatud Ühtekuuluvuspoliitika Fondide Rakenduskavas 2014–2020 suuna „Veekaitse“ meetmes „Veemajandustaristu arendamine“. Punktis 1 toodud väljundinäitaja all peetakse silmas kõiki elanikke, kes on veevarustusüsteemiga ühendatud ning kelle veevarustus projekti tulemusena paraneb (nt joogiveetöötlusseadmete paigaldamise või torustike rekonstrueerimise abil). Samuti võetakse arvesse elanikud, kelle veevarustus projekti tulemusena paraneb, kuna neil avaneb võimalus ühisveevärgiga liitumiseks. Punktis 2 toodud väljundnäitaja all peetakse silmas kõiki elanikke, kes on ühiskanalisatsiooniga ühendatud ning kelle reoveepuhastus projekti tulemusena paraneb (nt reoveepuhasti rekonstrueerimise, ühiskanalisatsiooni torustike rekonstrueerimise või nende väljaehitamise abil). Samuti võetakse arvesse elanikud,

kelle reoveepuhasti projekti tulemusena paraneb, kuna neil avaneb võimalus ühiskanalisatsiooniga liitumiseks.

Üldiste valikukriteeriumite analüüs

Analüüs on tehtud üldiste valikukriteeriumide lõikes.

Projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele

Kriteeriumi täitmiseks on meetmes toetatavad tegevused sätestatud selliselt, et need panustavad otseselt meetme eesmärkide täitmisse ehk kui projekt on toetatava tegevuse elluviimiseks, panustab ta juba meetme eesmärgi täitmisse. Abikõlblikud kulud on esmajärgus piiratud nõudega, et juhul kui projekti raames tehakse kulusid, mis ei ole meetme eesmärgi saavutamiseks vajalikud, ei loeta neid kulusid abikõlblikuks. Projekti tulemuste kestlikkus tagatakse kestlikkuse nõude seadmisega toetuse saajale. Samuti sätestavad meetme tingimused, et iga rahastatav projekt peab panustama meetme väljundnäitajasse, vastasel juhul rahastamist ei toimu.

Projekti põhjendatus

Projekti põhjendatust hinnatakse eelnõu § 18 lg 1 p 1 seatud kriteeriumiga, mille hindamine on täpsemalt lahti selgitatud lõikes 2. Lisaks panustab antud nõude tagamisse eelnõu § 19 lg 9 toodud nõue, mis kohustab toetuse saajat projekti elluviimisega alustama 6 kuu jooksul taotluse rahuldamise otsuse tegemisest alates.

Projekti kuluefektiivsus

Projekti kuluefektiivsust hinnatakse eelnõu § 18 lg 1 punktiga 2 seatud kriteeriumiga, mille hindamine on täpsemalt lahti selgitatud lõikes 3. Taotleja peab taotlemisel kirjeldama ning tõendama, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud ning planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud. Viimase nõude täitmist hinnatakse täiendavalt kulude abikõlblikkuse hindamisel, lähtudes eelnõu § 9 lõikest 1. Lisaks kirjeldab taotleja taotlemisel oma võimekust püsikulude rahastamiseks – antud nõudega mõeldakse, et taotlusvormis kirjeldab taotleja, kuidas ta projekti järgselt tagab toetuse abil rajatud/soetatud vara sihtotstarbelise kasutamise, säilimise ja uuendamise.

Toetuse taotleja/saaja suutlikkus projekti ellu viia

Antud kriteeriumi sisu on kaetud läbi eelnõu § 12, millega seatakse nõuded taotlejale, § 13, millega sätestatakse nõuded toetuse taotlusele ja § 14, mis sätestab toetuse saaja kohustused. Nõutav informatsioon, andmed, tõendid ja seatud kohustused tagavad, et taotleja/toetuse saaja on organisatsiooniliselt, majanduslikult kui tehniliselt valmis projekti ellu viima.

Projekti mõju läbivatele teemadele

Vastav analüüs sisaldub seletuskirjas eraldiseisvalt ning kajastab meetme mõju läbivatele teemadele teemade puhul, millega on eelnevalt kaardistatud puutumus.

Läbivate teemade analüüs

Võrdsed võimalused

Tänu joogivee kvaliteedi ja kättesaadavuse ning reoveesüsteemiga ühendatud meeste ja naiste osakaalu kasvule pikeneb meeste ja naiste eluiga ja paraneb elukvaliteet, lisandub tervena elatud eluaastaid. Kuna kõigile ehitusprojektidele laienevad seadusest tulenevad kohustused liigipääsu võimaldamiseks puudega meeste ja naiste, siis on ka veetaristu arendamisel asjakohastel objektidel tagatud juurdepääs puudega inimestele.

Infoühiskond

Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemi rajamisel ja rekonstrueerimisel arvestatakse võimalusel ja vajadusel sidetaristu eelduste rajamisega.

Regionaalareng

Meede edendab tänu ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniteenuse paranemisele piirkondade arengueelduste maksimaalset ärakasutamist ning piirkondade kestlikku arengut. Samuti aitab nimetatud teenuste paranemine kaasa toimepiirkondade keskuste arengule.

Määruse alusel antav toetus suunatakse enam kui 2000 inimest teenindavate veevarustuse ja üle 2000 inimekvivalendi reostuskoormusega reoveekogumisaladele, põhjusel, et nimetatud koormusega alad on direktiividest tulenevate kohustuste mõttes prioriteetsed. Väiksematele aladele, sh väiksema elanike arvuga piirkondadele on suunatud samadeks tegevusteks siseriiklik keskkonnaprogramm, millel on ka mõnevõrra soodsamad tingimused väiksematele taotlejatele. Erisuse sissetoomine on oluline topeltrahastamise vältimiseks, kuid käesoleva meetme ning siseriiklike vahendite koosmõjus on kaetud kõik potentsiaalsete taotlejate grupid sõltumata nende piirkondlikust paiknemisest.

Investeeringute territoriaalselt ebamõistliku ruumilise paigutuse ja üle-dimensioneerituse riskid on maandatud läbi kohaliku tasandi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukavade, mis on taotlusele lisatav kohustuslik dokument ning millega kaasneb nõue ajakohasusele ning vastavusele ÜVK seadusele. Sama dokument tagab ka piirkondlike erivajadustega arvestamise ning ÜVK arengukava lisamisega taotlusel järgitakse lisaks lähimuse põhimõtet – taotlusi, mis ei sisalda nõuetele vastavalt koostatud kohaliku tasandi valdkondlikku arengukava, ei rahastata.

Meetme elluviimisel arvestame piirkondliku koostöö soodustamise võimalustega riigiabi reeglistiku piires. Paragrahvis 10 oleme seadnud eritingimuse piirkondlikele vee-ettevõtjatele täiendava riigiabi taotlemise võimaluse näol. Kohalike omavalitsuste esindajad on kaasatud meetme väljatöötamisse läbi esindusorganisatsioonide (EMOL ja Linnade Liit), kes kuuluvad kõiki toetuse andmise tingimusi kooskõlastavasse valdkondlikku komisjoni.

Riigivalitsemine

Meede edendab avalike teenuste osutamist tulenevalt ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniteenuse paranemisest ning uute liitumispunktide rajamisest. Uute liitumispunktide rajamist analüüsitakse nii ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kavades kui ka projektide tehnilistes kirjeldustes ning majandus- ja finantsanalüüsides. Samuti lähtuti meetme tingimuste väljatöötamisel eesmärgist tagada kvaliteetsed ja hästi ettevalmistatud eelnõud. Toetuse andmise tingimuste väljatöötamisel on tuginetud valdkondlikele analüüsile investeeringuvajadustest, õigusaktidest tulenevatele prioriteetidele. Meetme väljatöötamisse kaasati valdkondlikud eksperdid ning erinevaid huvigruppe esindavad katusorganisatsioonid ning partnerid valitsusasutustest. Laia-põhjaline kaasamine tagab huvigruppide seisukohti arvestava ning läbimõeldud eelnõu väljatöötamise.

Eelnõu §-s 4 nimetatakse selguse huvides, et meetme rakendusasutus on Keskkonnaministeerium ja rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.

2. peatükk

Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetatavad tegevused ja neile kehtivad erisused. Toetatavate tegevuste määramise aluseks on EL direktiividest – peamiselt EL joogivee direktiiv ja EL asulareovee puhastamise direktiiv – tulenevad kohustused, mida Eesti Vabariik peab täitma vastavalt EL Ühinemislepingule.

Lõikes 1 sätestatakse toetatavad tegevused ja täpsustatakse need ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ning rajamise ja rekonstrueerimise osas eraldi. Nimelt ei kattu ühisveevärgiga ja ühiskanalisatsiooniga kaetud alad alati omavahel, mistõttu võib tekkida vajadus neid alasid eraldi rahastada. Ühiskanalisatsiooni ehitamist ning ühisveevärgi rajamist toetatakse vaid reoveekogumisalal. See tähendab, et rajatis ei pea tingimata asuma reoveekogumisalal, kuid peab teenindama reoveekogumisalal asuvaid kinnistuid (nt magistraalorustik või reoveepuhasti, mis asub reoveekogumisalast väljas, ent teenindab reoveekogumisalal asuvaid kinnistuid, või kahe üle 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisala ÜVK süsteemide ühendamiseks vajalik torustik). Enam kui 2000 inimest teenindava ühisveevärgi rekonstrueerimist toetatakse ka väljaspool reoveekogumisala, ent rekonstrueerimise all peetakse silmas vaid olemasolevate tarbijate veevarustuse parandamiseks vajalikke tegevusi. Enam kui 2000 inimest teenindava veevärgi laiendamist väljaspool üle 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisala asuvatele kinnistutele liitumisvõimaluse loomiseks ei toetata.

Lõikes 2 on täpsustatud, et enam kui 2000 inimest teenindavates veevärkides ja üle 2000 ie reostuskoormusega RKA-del on lubatud ainult ühisveevärgi ja ühiskanalisatsiooni rekonstrueerimine (mitte ehitamine) uuselamupiirkondades. Teadaolevalt on kohati uuselamupiirkondadesse rajatud ÜVK torustikud kehva ehituskvaliteediga ning praeguseks juba lekivad ning põhjustavad sademevee sattumist ühiskanalisatsiooni. Torustikud on üle antud piirkonna vee-ettevõtjale, kellel puuduvad vahendid nende rekonstrueerimiseks. Nende piirkondade probleemide lahendamiseks nähaksegi ette võimalus toetuse taotlemiseks ka uuselamupiirkonnas. Toetust saab siiski taotleda vaid vee-ettevõtja ning eelduseks on, et varad on taotleja omandis.

Lõikes 3 täpsustatakse settetöötusega seotud toetatavaid tegevusi. Käesoleva eelnõu alusel toetatakse ainult tihendus- ja tahendussüsteemide soetamist ja paigaldamist. Tingimus on seatud põhjusel, et käesoleval hetkel on pooleli riikliku strateegia väljatöötamine reoveesette käitlemiseks. Selleks viib Keskkonnaministeerium läbi uuringut „Regionaalsete reoveesette käitlemise lahenduste väljatöötamine ja jäätmete lakkamise kriteeriumite väljatöötamine reoveesette kohta“. Uuringu tulemusel selguvad reoveesette käitlemiseks sobivaimad lahendused piirkonniti, mistõttu ei ole enne uuringu lõppu (2016. a) mõistlik rahastada sette lõpp-töötusega seotud tegevusi, . Hilisemates taotlusvoorudes on plaanis toetada ka sette lõpp-töötluste rajamist ja rekonstrueerimist.

Lõike 4 mõte on suunata taotlejaid tegema esmalt EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi kohaselt prioriteetsemaid tegevusi, et Eesti riik suudaks täita EL ühinemislepingus võetud kohustusi EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi osas.

Lõige 5 sätestab, et toetust ei anta sademeveesüsteemide ehitamiseks põhjusel, et sademeveesüsteemi ehitamine ei ole otseselt EL asulareovee puhastamise direktiivi nõue ning Ühtekuuluvusfondi vahendid on piiratud. Seejuures ei toetata mistahes sademeveesüsteemide ehitamist sh sademete-, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ehitisi ega

seadmeid.

Eelnõu §-s 6 nimetatakse rahastamise prioriteedid. Prioritiseerimise eesmärk on suunata võimalikult suur osa vahenditest nendesse tegevustesse, millel on EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmisele suurim positiivne mõju.

1. Esimeseks prioriteediks EL asulareovee puhastamise direktiivi kontekstis on reoveepuhastitist loodusesse juhitava heitvee vastavus nõuetele. See mõjutab ka veepoliitika raamdirektiivi täitmist. EL joogivee direktiivi mõistes on esimeseks prioriteediks olemasolevatele klientidele kvaliteedinõuetele vastava joogivee tagamine, mis tähendab, et veehaarded ja töötlusseadmed peavad tagama joogivee vastavuse kvaliteedinõuetele. Veehaarde rekonstrueerimisena on tõlgendatav ka veehaarde asendamine uues asukohas (näiteks kui veehaarded paiknevad piirkonnas hajali, kuid projektiga soovitakse olemasolevad veehaarded asendada uuega ning koondada veetöötlus ühtsesse veetöötlusjaama). Kui projekti eesmärgiks on olemasolevatele klientidele nõuetelevastava joogivee tagamine, on tegemist prioriteetse tegevusega.

2. Teiseks prioriteediks EL asulareovee puhastamise direktiivi kontekstis on üle 2000 ie reostuskoormusega RKA-del reovee kogumissüsteemi nõuetelevastavus, mille indikaatoriks on RKA kaetus ühiskanalisatsiooniga. Direktiivi eesmärkide täitmiseks tuleb kokku koguda 98% reostuskoormusest. Selleks, et reovee kokku-kogumine tagada, tuleb RKA ühiskanalisatsiooniga katta vajalikul määral. EL joogivee direktiivi mõistes on teiseks prioriteediks ühisveevärgi torustike rekonstrueerimine, kui nende seisundi tõttu ei vasta joogivesi kvaliteedinõuetele. Ka siis, kui ühisveevärki juhitud joogivesi vastab kvaliteedinõuetele, võib vee kvaliteet väga amortiseerunud torustikes halveneda sedavõrd, et tarbija juures ei ole nõuete täitmine enam tagatud. Probleemi olemasolu tuleb tõendada tarbija juurest ja ühisveevärki juhitud veest võetud joogivee proovide analüüsiaktidega.

3. Kolmandaks prioriteediks on ühiskanalisatsioonitorustike lekete vältimine, mis on samuti seotud reovee kokkukogumisega. Kui samaaegselt ehitatakse samas kaevikus ühisveevärgi torustikke, on see kuluefektiivne viis RKA elanike joogiveega varustamiseks.

4. Neljandaks prioriteediks on joogivesüsteemi rajamine sõltumatult ühiskanalisatsioonist. RKA-l kui tihedalt asustatud alal on mõistlik tagada elanikele joogivesi ühisveevärgi kaudu. Seejuures veevärgi laiendamine eesmärgiga tagada veevarustus uutele liitujatele on määruse eelnõu kohaselt joogiveetorustike rajamine, mitte veevärgi rekonstrueerimine.

Eelnõu §-ga 7 viidatakse, et riigiabi andmisel tuleb lähtuda vastavatest õigusaktidest. Eelnõus nimetatud tegevuste jaoks toetuse andmisel on tegu vee-ettevõtja investeerimiskulude osalise hüvitamisega, mis on otseselt vajalikud ettevõtja veeteenuse osutamise seotud majandustegevuseks. Seetõttu võib tegu olla riigiabiga ning abi andmisel tuleb arvestada EL õigusest tulenevate nõuetega. Läbiviidud analüüs kinnitab, et juhul, kui taotletava toetuse suurus ületab 500 000 EUR kolme majandusaasta kohta, on Euroopa Liidu toimise lepingu (ELTL) artikli 107 lg 1 tähenduses tegu riigiabiga, mida liikmesriik võib Euroopa Komisjoni 20. detsembri 2011. a otsuse „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“ (2012/21/EL) tingimuste kohaselt siiski anda.

Juhul, kui toetust taotletakse kolmeks majandusaastaks kokku kuni 500 000 EUR ning toetuse andmisel järgitakse Komisjoni 25. aprilli 2012. a määruse (EÜ) nr 360/2012 (Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes) tingimusi, on abi andmisel tegemist vähese tähtsusega abiga. Antava abi liigist (*riigiabi või vähese tähtsusega abi*) ja sellest tulenevatest nõuetest teavitatakse abi saajat taotluse rahuldamise otsuses.

Lõikes 3 sätestatakse, et kui ühe ettevõtte tarbimine moodustab olulise osa veeteenuse tarbimisest, on rakendusüksusel kohustus analüüsida, kas toetuse andmine võib olla kaudne riigiabi sellele ettevõttele. Riigiabi nõuete kohaldumist tuleb analüüsida, kui taotluses on kavandatud veehaarde, veetöötlusjaama või reoveepuhasti rekonstrueerimine. Analüüsi tulemusena peab selguma, mis tingimustel on abi andmine võimalik.

Juhul, kui selle ettevõtte veetarve moodustab enam kui 25% taotluses kavandatud ühisveevärgi kogutarbimisest või ühiskanalisatsiooni juhitud reostuskoormus moodustab enam kui 25% reoveepuhasti taotluses kavandatud reostuskoormusest, tuleb rakendusüksusel küsida abi andmiseks luba Euroopa Komisjonilt.

Eelnõu §-s 8 lõikes 1 sätestatakse, et abikõlblikkuse periood algab ja lõpeb taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäevadel.

Lõikes 2 täpsustatakse missugusesse ajaraami peab taotluse rahuldamise otsuses märgitav abikõlblikkuse periood jääma. Teadlikult on sätestatud abikõlblikkuse perioodi lõpptähtpäevaks 31. detsember 2023. a, et vältida selles osas 2014–2020 perioodi lõpus määruse muudatusi. Perioodil 2007–2013 tuli teha palju muudatusi, mis olid seotud abikõlblikkuse perioodi pikendamisega.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse abikõlblikud kulud. *Lõikes 1* viidatakse Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-dele 2 ja 5, kus on toodud kulu abikõlblikuks lugemise üldtingimused.

Lõikes 2 täpsustatakse abikõlblike kulude liike. *Punkti 1* kohaselt on kõik toetuse taotluses nimetatud projekti ja meetme eesmärgi saavutamiseks vajalikud kulud abikõlblikud. Muuhulgas on abikõlblikud kõik projekti eesmärgi saavutamiseks vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemi ehitiste projekteerimise, rajamise ja rekonstrueerimise kulud ning veeteenuse osutamiseks vajalike seadmete ostmise kulud.

Abikõlblikuks loetakse seadmed ja tehnika, mis on otseselt vajalik joogivee ja heitvee puhastamiseks, reoveesette käitlemiseks (arvestada § 6 lõikes 4 nimetatud piirangut), nagu näiteks:

- joogiveest raua ja mangaani ärastamise süsteemid koos automaatjuhtimissüsteemidega;
- joogiveest divesiniksulfiidi ja metaani ärastamise süsteemid koos automaatjuhtimissüsteemidega;
- kemikaali doseerimise pumbad ja seadmed joogiveesüsteemidele koos automaatjuhtimissüsteemidega;
- joogivee survetõsteseadmed koos automaatjuhtimissüsteemidega;

- pumbad ja segurid reoveepuhastusprotsesside koos automaatjuhtimissüsteemidega;
- tehnoloogiliste seadmete andmeedastussüsteemid, keskuse ja seadmete vahelised automaatlülitus- ja -regulaatorsüsteemid, seadmete kaugvalve-seadmed;
- mehhaanilise reoveepuhastuse seadmed koos automaatjuhtimissüsteemidega;
- prügikonteinerid reovee mehhaanilise töötlemise käigus eraldunud võõraste kogumiseks ning kogumisvahendid settetöötlemise käigus tekkiva tahendatud sette kogumiseks;
- kemikaali doseerimise pumbad ja seadmed reovee töötlemiseks koos automaatjuhtimissüsteemidega;
- vee- ja reoveeinfrastruktuuri seadmete juhtimiseks ja haldamiseks otseselt vajalik arvuti eririist- ja -tarkvara ning sisseseade. Arvuti ja selle baastarkvara ning eritarkvara ostmise on abikõlblik, kui arvuti on vajalik projekti raames rajatavate seadmete haldamiseks ja juhtimiseks nende kasutuse kestel;
- reoveepuhastuse aeroobse protsessi jaoks vajalikud kompressorid ja teised aeratsiooniseadmed;
- reoveesette füüsikalise-keemilise tihendamise ja tahendamise seadmed - koagulandi valmistamise seadmed, tihendamise pressid ja tsentrifuugiseadmed;

Laboritehnika osas on abikõlblikud näiteks:

- statsionaarsed ja portatiivsed seadmed vee ja heitvee pH, temperatuuri, hapnikusisalduse määramiseks;
- statsionaarsed ja portatiivsed seadmed vee ja heitvee hõljuvaine, lämmastiku, fosfori ja orgaanilise aine sisalduse määramiseks;
- portatiivsed seadmed heitveeproovide võtmiseks ja vooluhulga määramiseks;

Abikõlblikuks ei loeta seadmed ja tehnika, mis ei ole otseselt vajalik joogivee ja heitvee puhastamiseks, reoveesette käitlemiseks või kuuluvad pigem vee-ettevõtete hoolduskulude alla, nagu näiteks:

- Kinnistu veemõõtjate paigaldamine;
- Mööbel (lauad, toolid,apid jne, v.a ülal loetletud mööbel)
- Sauna ehitamine;
- Hooldusvahendid (muruniiduk, kontoriseadmed, valveseadmed)

Labatooriumi rajamiseks ja ülalpidamiseks vajalikud kulud on abikõlblikud vaid nende reoveepuhastite juures, mille projekteeritud reostuskoormus on üle 10 000 ie, kus vastav kohustus tuleb Vabariigi Valitsuse 16.05.2001 määrusest nr 171. Need kulud on näiteks:

- vee ja heitvee füüsikaliste ja keemiliste omaduste analüüsiks vajaminevad laborinõud ja laboriseadmed: pipetid, vaakumpump, termostaatseadmed, termoahi, spektrofotomeeter, tsentrifuug;
- vee ja heitvee füüsikaliste ja keemiliste omaduste analüüsiks vajaminev laborimööbel: labori lauad, labori toolid, laboriapid, labori tõmbekapp, labori külmkapp.

Punkti 2 eesmärk on täpsustada ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemi rajatiste liitumispunkti ümberehitamise või rajamisega seotud kulude abikõlblikkust. Kinnistu siseste torustike rekonstrueerimine on abikõlblik, kui see on vajalik vee-ettevõtja arendustegevuse tulemusel (liitumispunkti asukoht on muutunud). Samuti on selle punkti alusel abikõlblik elektrivõrgu liitumistasu, mis on vajalik ÜVK süsteemide funktsioneerimiseks. ÜVK rajatise elektriühenduste rajamine ja rekonstrueerimine on abikõlblik 100 meetri ulatuses. ÜVK

rajatistena käsitletakse veehaardeid, veetöötusjaamu, reoveepumplaid ja reoveepuhasteid sõltumata nende võimsusest.

Samuti on antud punkti alusel abikõlblikud elektriühenduste liitumistasud, mis on vajalikud ÜVK süsteemide rajamisel nende funktsioneerimiseks. Vee- ja reoveetaristu rajatise elektriühenduste rajamine ja rekonstrueerimine on abikõlblik 100 meetri ulatuses. Vee- ja reoveeinfrastruktuuri rajatistena käsitletakse puurkaevpumplaid, reoveepumplaid ja reoveepuhasteid sõltumata nende võimsusest.

Punktiga 3 täpsustatakse erisus, mille kohaselt joogivee- ja kanalisatsioonisüsteemi rajamine kinnistul on abikõlblik vaid tingimusel, et torustiku rajamine läbi kinnistu on tehniliselt ja majanduslikult parim lahendus kõrvalasuvale kinnistule liitumisvõimaluse tagamiseks. Muudel juhtudel ei ole kinnistustisest torustike rajamine abikõlblik.

Punktiga 4 täpsustatakse, et ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemi rajatiste teenindamiseks vajalike siirde-, kerg- ja lihtkatenditega juurdepääsuteede rajamise kulud on abikõlblikud. Samas ei toetata meetme vahenditest püsikatendite ehitamist. Teekatendi mõisted on määratletud teede ja sideministri määruses „Tee projekteerimise normid” (Teede- ja sideministri 28. septembri 1999. a määrus nr 55).

Punktiga 5 täpsustatakse, et abikõlblikud on kulud ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemi rajatise ehitamise käigus rikutud teekatte taastamiseks ainult sellises mahus, mis on vajalik majandus- ja kommunikatsiooniministri 04.03.2014. määruses nr 15 "Tee ja teetööde kvaliteedinõuded" sätestatud nõuete täitmiseks.

Punktiga 6 täpsustatakse projekti juhtimise teenusega seotud kulude abikõlblikkust. Teenus on abikõlblik tingimusel, et see on sisse ostetud teenus vastavalt riigihangete seadusele. Otsene personalikulu ei ole abikõlblik, sealhulgas toetuse saaja koosseisulise töötaja palgakulu projektijuhina.

Projekti-juhtimisteenusega seotud kulude all mõeldakse muuhulgas järgmisi projekti administreerimisega seotud tegevusi:

- 1) projekti tegevuse ning ajakava planeerimine ja koordineerimine;
- 2) projekti eelarve koostamine ja muutmine;
- 3) projektiga seotud hangete ettevalmistamine ja teostamine;
- 4) projektiga seotud õiguslikud toimingud, sealhulgas lepingute koostamine ja sõlmimine;
- 5) projekti raamatupidamisega seotud finantsdokumentide ettevalmistamine;
- 6) projekti aruandlus, sealhulgas väljamakse taotluste ja aruannete koostamine, esitamine ja menetlemine.

Lõike 3 punktis 1 on täpsustatud osakaal, millises ulatuses võib toetust kasutada ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemi rajatiste omandamiseks või kasutusõiguse seadmiseks. Rajatiste omandamine koos selle juurde kuuluva maaga või maa eraldiseisvalt on abikõlblik, kui see on projekti seisukohast tehniliselt põhjendatud ja majanduslikult soodsaim lahendus projekti tulemuse saavutamiseks. Nimetatud kulud ei tohi ületada 10% projekti abikõlblike kulude maksumusest. Ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooni rajatistena käsitletakse veehaardeid ja veetöötusjaamu, reoveepumplaid, reoveepuhasteid, vee- ja kanalisatsioonitorustikke. Nimetatud kulu on vajalik olukorras, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemi osad kuuluvad kolmandatele isikutele, kuid nende omandamine või kasutusõiguse saamine on

tehniliselt ja majanduslikult parim alternatiiv ÜVK süsteemi jätkusuutlikuks toimimiseks ja vajalik projekti eesmärgi saavutamiseks. Maa soetamine eraldiseisvalt on põhjendatud olukorras, kus see on vajalik tehniliselt ja majanduslikult soodsaim alternatiiv ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemi rekonstrueerimiseks, rajamiseks või süsteemi teenindamiseks arvestades, et tegevuse rahastamine aitab saavutada projekti eesmärgi.

Punktis 2 sätestatakse projekti abikõlblike kulude maksimaalne summa, mis on 15 000 000 eurot.

Punktis 3 on sätestatud minimaalne abikõlblike tegevuste summa, mille osas on võimalik toetust taotleda. Piirmäär 200 000 eurot on vajalik, et piirkonnad, kus EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete lõplikuks täitmiseks on vajalik veel teha väiksemas mahus investeeringuid, saaksid ka toetust taotlema tulla. Perioodil 2007-2013 oli toetuse minimaalne piirmäär 1 miljon eurot. Selleks, et saavutada EL 2014-2020 vahenditega võimalikult paljudel reoveekogumisalade vastavus asulareoveepuhastamise direktiivi ja joogivee direktiivi nõuetele, on piirmäära oluliselt langetatud. Juhul kui vee-ettevõtjatel on tulevikus vaja teha veel investeeringud mahus alla 200 000 euro, on üle 2000 reoveekogumisaladel tegutsevatel vee-ettevõtjatel võimalik teha neid omavahenditest, kattes kulud veeteenuse hinnaga. Suuretel reoveekogumisaladel investeeringute katmine veetariifiga ei too kaasa elanikele osutatava veeteenuse olulist hinnatõusu, mistõttu on toetuse jagamisel sätestatud minimaalseks antavaks toetuseks 200 000 eurot. *Punktis 4* on sätestatud piirang, et ühe ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooniga liitumisvõimaluse saava elaniku kohta tehtud investeering ei tohi ületada 5000 eurot. Piirmäär on seatud arvestusega, et üle 5000 euro suurune investeering elaniku kohta ei ole majanduslikult põhjendatud, sest sellisel juhul on odavam rajada lokaalne lahendus. Piirmäär peab olema täidetud iga kinnistu kohta eraldi, mitte vaid projekti kohta tervikuna.

Punktis 5 on seatud tingimus, et EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi mõistes vähemprioriteetsete tegevuste rahastamisel on abikõlblike kulude ülempiir 2 000 000 eurot. Piirmäär on seatud arvestusega, et vastavalt Keskkonnaministeeriumi 2012. aasta investeeringute vajaduse analüüsile on antud ülempiiri alusel võimalik siiski saavutada nimetatud direktiivide eesmärgid. Piirangu seadmine on vajalik selleks, et vähem prioriteetne tegevus ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimine ei absorbeeriks kõiki vahendeid, mis võivad olla vajalikud rohkem prioriteetsete tegevuste nagu ühiskanalisatsiooni rajamine (mis on vajalik kaetuse tagamiseks) või näiteks reoveepuhastite ja veetöötusjaamade ehitamiseks. Samas tuleb ka vähem prioriteetseid tegevusi toetada, sest need on samuti vajalikud asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmiseks, lisaks esineb piirkondi, kus on hädavajalik rekonstrueerida ühiskanalisatsioonitorustikke, et välistada võimalikku põhjavee reostumist lähiaastatel.

Lõike 4 alusel ei ole abikõlblikud ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooni hooldamiseks vajaliku eriotstarbelise liiklusvahendi soetamine, sest nimetatud tegevused ei ole otseselt vajalikud EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmiseks. Need kulutused on seatud pigem vee-ettevõtete igapäevase ÜVK süsteemide hooldamisega ning tuleks teha vee-ettevõtete omavahenditest.

Lisaks ei toetata antud lõike alusel anaeroobsete settekäitluskomplekside ehitamist, sest käesoleval hetkel on pooleli riikliku strateegia väljatöötamine reoveesette käitlemiseks (vt eespool). Hilisemates taotlusvoorudes on plaanis toetada ka settetöötuste rahastamist komplekselt.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse toetuse osakaal ning täpsustatakse taotlusvooru eelarve kinnitamise ja –suurendamise korda. Täiendavalt sätestatakse viited määruse lisale 2, kus on määratletud meetodika finantsanalüüsi koostamiseks.

Lõigetega 2 ja 4 sätestatakse toetuse taotleja või toetuse saaja võimalus taotleda projektile täiendava riigipoolse finantseerimise võimaluse loomist. Seda tingimusel, et tegu on piirkondliku vee-ettevõttega meetme määruse mõistes, mis aitab saavutada Ühtekuuluvuspoliitika Fondide Rakenduskavas 2014–2020 suuna „Veekaitse“ meetme „Veemajandustaristu arendamine“ eesmärgi veemajandustaristu jätkusuutlikkuse osas. Muudatus on eelnõusse lisatud informatiivsel eesmärgil, juhised täiendava raha taotlemise tingimuste ja korra kohta ning viited õiguslikule alusele annab toetuse saajale SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Selle eelduseks toetuse taotleja või toetuse saaja laenuvõimekuse analüüs.

Nimetatud säte on vajalik, et tagada veeprojektide elluviimisel EL joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmine juhul, kui see satub ohtu toetuse taotleja või toetuse saaja madala omafinantseerimis-võime tõttu. Sellisel juhul nähakse võimalusena eelkõige täiendavat projekti kaasfinantseerimist SA Keskkonnainvesteeringute Keskus keskkonnaprogrammist piirkondlikele vee-ettevõtetele. Toetuse saaja laenuvõimekuse puudumise korral võidakse kaaluda ka projekti riigipoolset kaasrahastamist joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmise eesmärgil. Täiendavat projekti kaasfinantseerimist võimaldatakse taotleda ainult piirkondlikele vee-ettevõtetele, kuna riigi eesmärk on juba aastaid piirkondlike vee-ettevõtete arendamine, tagamaks rahastatavate süsteemide efektiivne ja jätkusuutlik opereerimine tulevikus. Piirkondlikud ettevõtted on majanduslikult jätkusuutlikumad ja efektiivsemad, lisaks on piirkondlikes ettevõtetes tagatud riigi või EL vahenditega rajatud infrastruktuuri professionaalne opereerimine. Eelnevat arvestades on põhjendatud soodustada piirkondlike vee-ettevõtete arengut. Ettevõtted, kes ei ole TAT kohaselt piirkondlikud ja soovivad taotleda kaasfinantseerimist, peavad aktiivselt tegelema ettevõtte tegevuspiirkonna laiendamisega.

Eelnõu § 11 sätestab taotlusvooru avamise ja lõpetamisega seotud info avaldamise korra. Vastavalt lõikele 1 antakse toetust voorupõhiselt. Informatsioon taotlusvooru avamise ja lõpptähtaja kohta avaldatakse kahes üleriigilises päevalehes ja rakendusüksuse veebilehel vähemalt 7 kalendripäeva enne taotlusvooru avamise päeva. Lõike 2 kohaselt korraldab taotlusvooru välja- ja lõppenuks kuulutamise rakendusüksus.

3. peatükk

Taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded

Eelnõu § 12 sätestab taotlejale esitatavad nõuded. Lõike 1 alusel on õigus toetust taotleda ühele või mitmele kohalikule omavalitsusele kuuluval vee-ettevõtjal. Vee-ettevõtja peab seejuures 100% kuuluma ühele või mitmele kohalikule omavalitsusele. Kohaliku omavalitsuse omandis oleval vee-ettevõtete eelistamine on põhjendatud sellega, et veemajandustaristu arendamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne, sest vastavalt seadustele on kohalik omavalitsus kohustatud:

1. korraldama antud vallas või linnas veevarustust ja kanalisatsiooni (kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lg 1)
2. arendama ühisveevärki ja -kanalisatsiooni (ÜVVKS § 4)

Toetusel ei ole valikulist iseloomu ning toetus ei anna toetuse saajale majanduslikku eelist selles mõttes, mis mõjutab abi saavate ettevõtjate ja nende konkurentide vahelist tasakaalu. Toetust antakse kohaliku omavalitsuse ettevõttele (vee-ettevõtte), kellel on eelis ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks, kuna vastavalt ÜVVKS § 7 lg 2' kohaselt kui ühisveevärgi ja -kanalisatsioon on eraõigusliku juriidilise isiku omandis, võib ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omanik esitada kohaliku omavalitsuse üksusele ettepaneku määrata ta vee-ettevõtjaks ÜVVKS tähenduses. Seega on vee-ettevõttele eelnevalt antud õigus, mis võimaldab tal olla ainsaks ettevõtjaks sellel kaubaturul. Välistatud on olukord, kus mitu subjekti taotlevad samaaegselt sama eesmärki, objekti või kasumit ning püüavad teisi taotlejaid edestada ehk saavutada eelisolukorda, kuna ühes piirkonnas ei saa samaaegselt tegutseda mitu vee-ettevõtet.

Üldjuhul on Eestis olukord, kus vee-ettevõtted kuuluvad sajaprotsendiliselt kohalikele omavalitsustele. Infrastruktuuri kuulumine kohalikele omavalitsustele tagab süsteemide jätkusuutliku majandamise pikemas perspektiivis. Seetõttu on põhjendatud toetuse jagamine ainult vee-ettevõtjatele, kes kuuluvad 100% ühele või mitmele kohalikule omavalitsusele. Üle 2000 ie reoveekogumisaladel tegutsevad enamasti kohalikule omavalitsusele kuuluvad vee-ettevõtjad, erakapitalil toimivad vee-ettevõtted on pigem erandiks.

Vee-ettevõtte ei ole oma majandustegevuses vaba, kuna ta on allutatud vastavate avalike ülesannete täitmisele ning tal puudub õigus kehtestada ilma eelneva kooskõlastuseta teenuse hind. Üle 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisaladel tegutsevad vee-ettevõtted (operaatorid), peavad tulenevalt ÜVVKS-st veeteenuse hinna ettepaneku kooskõlastama Konkurentsiametiga.

Lõike 2 punkti 2 alusel peab taotleja olema majanduslikult jätkusuutlik. See on tagatud, kui taotleja on kooskõlastatud veeteenuse hinna projektipiirkonnas Konkurentsiametiga, mistõttu on vastav nõue sätestatud *punktiga 3*. Nõue tagab, et veeteenuse hind on kulupõhine ehk sisaldab üksnes ÜVVKS § 14 lõikes 2 ettenähtud põhjendatud kulusid ja põhjendatud tulukust. Kohustus veeteenuse hinna kooskõlastamiseks Konkurentsiametiga kehtib ÜVVKS kohaselt 1. novembrist 2010. Kui veeteenuse hind ei ole kooskõlastatud, on risk, et hind ei vasta ÜVVKS nõuetele ja tehtud investeeringuid ei opereerita jätkusuutlikult. Sellise olukorraga kaasneks oht, et riik on sunnitud uuesti samasse piirkonda uuesti investeerima, mis on aga 2014-2020 ÜKP fondide rakenduskava kohaselt välistatud.

Lõike 2 punkti 4 alusel peab projekti raames rekonstrueeritav veemajandustaristu kuuluma täies mahus taotlejale. Vastasel juhul ei ole taotlejal võimalik projekti ellu viia, sest tal puudub õigus kolmandale isikule kuuluvale varale.

Lõike 2 punkti 5 alusel on taotlejal kohustus tõendada, et infrastruktuuri rajamisel või rekonstrueerimisel on taotlejal õigus rajatise alust maad kasutada vähemalt nii kaua, kui on määratletud rajatava või rekonstrueeritava taristu amortisatsiooniaeg. Amortisatsiooniaeg erinevate rajatiste puhul on määratud meetme määruse lisa „Juhendmaterjal Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi rahastamistaotlusega seotud projekti majandus-ja finantsanalüüsi koostamiseks“ peatükis 9. Taotluse esitamisel tuleb rakendusüksusele esitada vähemalt kirjalikus vormis eelkõikulepe (allkirjastatud toetuse taotleja ja maaomaniku poolt), mis kinnitaks maa kasutamise õigust eelnevalt nimetatud aja jooksul. Peale projekti rahastamist tuleb sõlmida ja esitada KIK-ile notariaalsed kokkulepped. Maa kasutusõigust ei pea tõendama ÜVK rajatiste ehitamisel kohalikule omavalitsusele kuuluvatel teedel ja tänavatel,

kui rajatis on kavandatud samasse kohta kui ÜVK arendamise kavas. Sellisel juhul on kohalik omavalitsus ÜVK arendamise kava kinnitamisega juba andnud kaudse nõusoleku rajatise ehitamiseks temale kuuluval teel või tänaval.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse nõuded toetuse taotlusele. Lõike 1 kohaselt peab taotlus lisaks taotluste menetlemise määruse § 4 lõikes 1 sätestatule vastama ka punktides 1-9 sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 13 lõike 1 punktiga 7 sätestatakse, et taotluses planeeritavad tegevused peavad olema kooskõlas ÜVK arendamise kavas sätestatud tegevustega. Arendamise kavad on avalikud dokumendid, milles on sätestatud kohaliku piirkonna vee ja –kanalisatsioonisüsteemide arendamise suunad lähiaastateks ning pikemas perspektiivis. ÜVVKS kohaselt peab süsteemide arendamine toimuma vastavalt arendamise kavale. Selleks, et süsteemidesse tehtavad investeeringud kajastuksid tulevikus vee ja –kanalisatsiooniteenuse hinnas, on samuti oluline investeeringute kavandamine arendamise kavas. Investeeringute kajastamine teenusehinnas tagab rahastatavate projektide jätkusuutlikkuse. Projektide arendamine ja rakendamine kooskõlas kohaliku omavalitsuse kinnitatud ja ajakohastatud arendamise kavaga on oluline veemajandustaristu jätkusuutliku majandamise seisukohast, mistõttu ei saa rahastada projekte, milles planeeritavad tegevused arendamise kavades ei kajastu.

Lõikega 2 sätestatakse tingimused taotlusele ning sellele lisatavatele dokumentidele. Tingimuste seadmine on vajalik, et oleks võimalik hinnata taotluse vastavust määrusele. *Lõike 2 punkt 1* on vajalik selleks, et kontrollida § 12 lõike 2 punktis 4 toodud nõude täitmist. Maa kasutamise õigus on vajalik selleks, et projekti oleks võimalik ellu viia planeeritud aja jooksul. Maa kasutusõiguse seadmine või omandamine projekti elluviimise ajal võib seada ohtu projekti tähtsajale. Punkti 18 kohaselt tuleb esitada dokument, millega on antud ettevõtjale õigus üldist majandushuvi pakkuvat teenust osutada. ÜVVKS kohaselt on selleks dokumendiks kohaliku omavalitsuse volikogu otsus ettevõtja vee-ettevõtteks määramise kohta.

Lõike 2 punktide 3-5 kohaselt tuleb taotlusele lisada tehniline projekt, majandusanalüüs ning keskkonnamõju eelhindang, mis on koostatud vastavalt määruse lisade 1-2 nõudeid ning Euroopa Komisjoni juhendit järgides. Olukorras, kus sätestatud nõudeid ei ole järgitud, ei saa projekti hinnata ega rahastada.

Lõike 2 punkt 6 kohaselt tuleb taotlusele lisada vee-ettevõtja viimase kolme majandusaasta aruanded. Aruannete alusel saab rakendusüksus kontrollida taotleja majanduslikku jätkusuutlikkust.

Lõike 2 punkt 7 sätestab, et taotleja esitab kinnituskirja, milles kinnitab kirjalikult omafinantseeringu olemasolu ja valmisolekut projekti rahastamiseks nõutud ulatuses. Vabariigi Valitsuse 21.08.2014. a määruse nr 133 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse taotlemise ja taotluste menetlemise nõuded ja tingimused toetuse andmise tingimuste määruse kehtestamiseks“ § 3 lõike 1 kohaselt peab taotlejal olema omafinantseeringu ja mitteabikõlblike kulude tasumise suutlikkus nõuetele vastava taotluse esitamise hetke seisuga. TAT määrusega võib suutlikkuse tõendamiseks kehtestada täiendavaid tingimusi lisaks taotluste menetlemise määruse § 3 lõikes 2 sätestatule. Eelnõuga on toetuse saajale pandud kohustus lisada taotlusele kinnituskiri. Kinnituskirjaga annab taotleja seaduslik või volitatud

esindaja kinnituse selle kohta, et taotlejal on olemas nõutud suuruses omafinantseering ning valmisolek selle kasutamiseks projekti elluviimise käigus. Kinnituskirjas näidatakse ära omafinantseeringu allikad. Kui tegemist ei ole rakendusüksusele kättesaadava dokumendiga, siis peab taotleja esitama omafinantseeringu olemasolu tõendava dokumendi või dokumentide kogumi. Dokumentide alusel peab rakendusüksus saama veenduda, et taotlejal on omafinantseering olemas, mis tähendab muu hulgas seda, et taotleja majandustegevuse tulemusena peab olema tekkinud taotlejal võimekus projekti finantseerida. Võimalik on ka, et taotleja omanikud panustavad omafinantseeringusse. Sellisel juhul tuleb esitada rakendusüksusele ka investeerija või omaniku raha olemasolu või tekkimist (rahavoogude aruanne, prognoosid) tõendavad dokumendid, et rakendusüksus saaks veenduda raha panustava isiku võimes raha projekti panustada. Kui taotleja omanik eraisikuna panustab taotleja omafinantseeringusse, siis peab eraisik olema valmis KIK nõudmisel ammendavalt tõendama raha olemasolu. Kui raha panustamise tingimusi projekti elluviimise käigus muudetakse, peab taotleja sellest KIK-i teavitama, kuna tegu võib olla olukorraga, et toetuse saaja ei vasta enam taotlejale esitatud nõuetele (nt pole majanduslikult jätkusuutlik) ja KIK peab toetuse täielikult või osaliselt tagasi nõudma. Rakendusüksus peab saama veenduda, et omafinantseeringu võimekus säilib kogu projekti elluviimise jooksul. Juhul kui taotleja plaanib omafinantseeringu panustada teise isiku finantsvahenditest, tuleb esitada teise isiku kinnitus või kokkulepe, millest nähtub vähemalt milleks, millise summa ja millistel tingimustel isik taotlejale annab/laenab. Taotleja on struktuuritoetuse seaduse § 21 lõike 2 kohaselt kohustatud tõendama, et taotluses esitatav teave vastab eelnõus sätestatule ja esitama KIKi nõudmisel lisateavet.

Esitatud dokumentidest nähtub eelnõuga kehtestatud taotleja nõuetele vastavuse tingimus, et taotlejal on projekti elluviimiseks vajalikud vahendid.

Lõike 2 punkti 12 kohaselt tuleb taotlusele lisada sõltumatu, hinnangu andmise õigusega eksperdi hinnang rajatise turuväärtusele, mida soovitakse omandada vastavalt § 9 lõikele 3 punktile 1. Rajatise omaniku nõusolek peab olema kinnitatud digitaalse allkirjaga ning samuti peab olema tõendatud rajatise omandikuuluvus ja omaniku esindusõigus.

Lõike 2 punkti 13 kohaselt tuleb joogiveekvaliteedi parandamiseks suunatud tegevuste korral tõendada joogivee analüüsiaktidega joogivee kvaliteedinõuetele mittevastavus. Vastasel juhul ei ole nende investeeringute tegemine põhjendatud. Ka siis, kui joogivee kvaliteeti halvendavad amortiseerunud torustikud, tuleb selle tõendamiseks esitada analüüsiaktid. Proove võib võtta atesteeritud proovivõtja ja need peavad olema analüüsitud akrediteeritud laboris, tagamaks proovide usaldusväärsuse.

Lõike 2 punkti 14 kohaselt tuleb analoogselt punktile 13 tõendada investeeringute tegemise vajaduse reoveekäitluse tõhustamiseks.

Lõike 2 punkti 15 kohane nõue on vajalik juhuks, kui taotleja soovib teha investeeringuid ehitistesse, mille osas väidetakse, et need on amortiseerunud, kuid rakendusüksusel puudub selles kindlus. See võib juhtuda olukorras, kui soovitakse rekonstrueerida reoveepuhastit olukorras, kus heitvee väljavoolu näitajad vastavad nõuetele või mõnda muud rajatist, mille rekonstrueerimise vajadus ei ole veeteenuse nõuetelevastavuse tagamiseks rakendusüksusele ilmne. Ehitise ekspertiis tuleb läbi viia vastavalt ehitusseadusele ning selle alamaktidele.

Lõike 2 punkti 16 kohaselt tuleb juhul, kui kavandatakse ÜVK rajamist kinnistuteni uute liitumisvõimaluste loomiseks, esitada kinnistuomanike kinnitused, et nad soovivad arendatava ÜVK-ga liituda. Investeeringud on põhjendatud juhul, kui esitatakse minimaalselt 60% kinnistuomanike nõusolekud ÜVK-ga liitumiseks. Nõue on vajalik nii taotlejatele kui rakendusüksusele, et veenduda investeeringute vajalikkuses ja põhjendatuses, ning välistada tarbetud investeeringud. Nõusolekud tuleb vormistada vastavalt määruse lisa 1 „Juhendmaterjal tehnilise projekti koostamiseks“ nõuetele.

Lõike 2 punkti 17 nõue on vajalik, et investeeringud oleksid kajastatud ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooni arendamise kavas, mis on põhialus nende investeeringute planeerimiseks. Arendamise kava peab olema aja- ja asjakohane (ka sisuliselt, mitte vaid vormiliselt). Arendamise kava ei tohi olla uuendatud rohkem kui kaks aastat enne taotluse esitamist. Tuleb arvestada, et ÜVVKS seaduse kohaselt lisandus täiendavaid nõudeid arendamise kavale, mis peavad olema sisse viidud hiljemalt 1. jaanuariks 2015. Juhul kui ÜVK rajatis kulgeb sellise KOV territooriumil, kelle teenuse osutamist projekt ei mõjuta, siis nõuet ei kohaldata.

Lõike 2 punkt 19 sätestab, et projekti omafinantseeringu nõude tõendamiseks esitab taotleja projekti omafinantseeringut tõendavad dokumendid (panga garantiikiri, nõukogu või volikogu otsusega põhistatud taotleja kinnituskiri või majandusaasta aruandega põhistatud taotleja kinnitus kohustustevaba finantsvara kasutamise kohta projekti elluviimiseks).

Eelnõu § 14 sätestab taotleja kohustused.

4. peatükk

Taotluse esitamine ja menetlemine

Eelnõu § 15 sätestab taotluse esitamise korra. Vastavalt lõikele 1 esitatakse rakendusüksusele taotlus hiljemalt taotlusvooru tähtajaks. *Lõige 4* täpsustab, et taotluse ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemi rekonstrueerimiseks või rajamiseks võib esitada ühe või mitme kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil ja ühe või mitme RKA piires.

Eelnõu § 16 ja *§ 17* reguleerivad taotluse menetlemisega seonduvat. § 16 sätestab, millise aja sees ja mida peab rakendusüksus taotleja ja taotluse juures kontrollima. Paragrahv 17 reguleerib taotluse vastavaks või mittevastavaks tunnistamise tingimusi ning korda.

Eelnõu § 18 reguleerib taotluse hindamise korda ning sätestab hindamiskriteeriumid.

Lõike 3 p 2 sätestatud tingimus, et taotlejal peab olema võimekus katta projekti järgseid püsikulusid tähendab, et taotleja kirjeldab taotlemise hetkel, kuidas ta kavatseb projekti järgselt toetuse abil rajatu/soetatu sihipärast kasutamist, säilimist ja uuendamist tagada.

Eelnõu § 19 reguleerib taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemise korda ja tingimusi, sealhulgas ajaraami, mille raames rakendusüksuse otsuse tegema peab. Vastavalt *lõikele 3* märgitakse taotluse rahuldamise otsuses Euroopa Komisjoni 20. detsembri 2011. a otsuse „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“ artikkel 4 punktides d, e ja f nimetatud andmed. Nimetatud artikli punktides a, b, c nõutud andmed on kirjas kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse ettevõtja vee-ettevõtteks määramise kohta.

Lõige 9 sätestab kuuekuulise ajalise piirangu projektiga alustamiseks, mille eesmärk on seada taotlejatele tingimus valmisolekuks projekti ellu viia juba taotlema tulles või vahetult pärast taotluse rahuldamist. Selle nõudega aidatakse kaasa projektide elluviimise ning väljamaksete kiirendamisele, mis tagab projektide tähtaegse elluviimise ning võimaluse vahendid teistele projektidele ümber suunata, kui toetuse saaja mingitel põhjustel on otsustanud projekti mitte ellu viia.

Eelnõu § 20 reguleerib taotluse osalise või kõrvaltingimusega rahuldamise tingimusi.

Eelnõu § 21 reguleerib taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimusi, sealhulga tähtaega, mille vältel peab rakendusüksus otsuse tegema.

5. peatükk.

Toetuse saaja õigused ja kohustused

Eelnõu §-s 22 sätestatakse toetuse saaja kohustused ja *§-s 23* toetuse saaja õigused.

Eelnõu § 22 lg 2 kehtestab rahalise määra, mille ületamisel tuleb riigihangete dokumendid esitada enne hanke väljakuulutamist rakendusüksusele kooskõlastamiseks (eelkontrolliks). Eelkontrolli tegemise eesmärgiks on ennetada võimalikke rikkumisi riigihangete läbiviimisel, et maandada tagasinõuete riski. Nõude seadmisel tuginetakse varasemate rahastamisperioodide kogemustele, mis on näidanud, et enim rikkumisi ja sellest tulenevalt tagasinõudeid kaasneb just riigihangete seaduse nõuete mittetäitmisega.

6. peatükk

Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused

Eelnõu § 24 reguleerib toetuse kasutamisega seonduvat aruandlust. Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuste seaduse § 14 p 15 sätestab vajaduse toetuse andmise tingimustes määratleda toetuse kasutamisega seotud teabe, dokumentide ja aruannete esitamise kord. Korra sätestamise eesmärk on anda toetuse saajale ülevaade, millist informatsiooni ta toetuse taotlemise ning projekti elluviimisega seonduvalt peab koguma ning esitama. Korra kehtestamisel on järgitud põhimõtet, et määruses nähakse ette üldised nõuded ja konkreetsele projektile määratakse korra üksikasjad taotluse rahuldamise otsuses. Täpsemad nõuded sisalduvad ka taotlusvormis, mille kehtestab iga taotlusvooru eel rakendusüksus.

Määrusega sätestatakse toetuse saajale kohustus esitada projekti vahearanded ning lõpparuanne, fikseerides aruandlusperioodi ning aruannetes sisalduv miinimuminformatsioon. Aruannete eesmärk on regulaarselt seirata projekti edenemist, eesmärkide poole liikumist ning tulemuste saavutamist, samuti avastada võimalikke probleeme elluviimisel ja leida neil lahendusi, et projekt tulemuslikult lõpetada. Projektide vahe- ja lõpparanded on sisendiks ka rakenduskava seirearuande koostamisel ning ülevaadete esitamisel kogu rakenduskava tulemuste saavutamisest, mistõttu töötab nende vormid välja rakendusüksus koostöös rakendusasutusega.

Eelnõu § 25 fikseerib toetuse maksmise tingimused.

Eelnõu § 26 kirjeldab toetuse väärkasutamise finantskorrektsioone.

Eelnõu § 27 kirjeldab vaiete menetlemise korda.

4. Eelnõu vastavus EL õigusele

Eelnõu koostamise aluseks on järgmised EL-i määrused:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi – kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1081/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, milles käsitletakse erisätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgi kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1300/2013, mis käsitleb Ühtekuuluvusfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1084/2006.

5. Määruse jõustumine ja mõjud

Eelnõu jõustub üldises korras. Eeldusel, et direktiivide või õigusaktidega ei lisandu KOV-dele ja vee-ettevõtetele täiendavaid kohustusi veemajanduse taristu arendamiseks, on EL 2014–2020 vahenditega võimalik ellu viia üle 2000 ie reostuskoormusega RKA-del ja enam kui 2000 inimest teenindavates veevõrkides joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmiseks vajalikud investeeringud. Toetus on ühekordne tõuge vee-ettevõtetele ega mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

Meetme tegevuste maksumus põhineb Keskkonnaministeeriumi poolt 2012. aastal läbiviidud uuringul, mille käigus paluti kõikidelt kohalikelt omavalitsuselt teavet reoveekogumisalade ja veevõrkide kohta. Uuringu käigus selgitati välja, millises ulatuses on tarvis ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitorustikke, veetöötlusseadmeid ning reoveepuhasteid ehitada ning rekonstrueerida. Vajalik investeeringute maht joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmiseks üle 2000 ie koormusega reoveekogumisaladel ja enam kui 2000 inimest teenindavates veevõrkides on 2012. aasta hindades 165 miljonit eurot. Täiendavaid investeeringuid vajavad 25 üle 2000 ie koormusega reoveekogumisala. Täpsed investeeringuvajadused võivad aja jooksul täpsustada.

Toetus on ühekordne tõuge vee-ettevõtetele ega mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni. Eeldusel, et meetme tulemusena vastavad üle 2000 ie reoveekogumisalade ja enam kui 2000 inimest teenindavad veevõrgid joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuetele, ei vaja vastavate piirkondade vee-ettevõtted pärast 2023 aastat täiendavat riigiabi veemajandustaristu ehitamiseks sh. rekonstrueerimiseks. Edaspidine ehitus toimub

veeteenuse hinna baasil, mis peab vastavalt ühisveevärgi-ja kanalisatsiooni seadusele olema kulupõhine ja sisaldama süsteemi ehitamiseks vajalikke kulusi. Selle eelduseks on veeteenuse hinna meetodika täpsustamine varade amortiseerimise osas, sest käesoleval hetkel ei ole vee-ettevõtetele võimalik abi raames soetatud varadelt amortisatsiooni veeteenuse hinda arvestada. Võimalikuks lahendusvariandiks on ka eraldiseisva fondi loomine vee-ettevõtete ja riigi koostöös, mille baasil tulevikuinvesteeringuid teostada.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu koos seletuskirjaga esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja läbivate teemade eest vastutavatele ministeeriumitele. Kommentaaridega arvestamise ülevaade on esitatud märkustega arvestamise tabelis (lisatud). Eelnõu on kooskõlastatud ka Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 valdkondlikus komisjonis.